

Tomasz Kamusella
Codziennosc
kommunikacyjno-językow
na obszarze historycznego
Górnego Śląska

Oktładka (Dekel): Rocznik Andrzej

ISBN: 978-83-65300-06-5

© Tomasz Kamusella

Wydanie drugie, ale pod innym tytułem. Wydanie pierwsze nosiło tytuł „Schlonszka mowa. Język, Górny Śląsk, nacjonalizm, tom I I” (Wydane drugi raz, i mo inkszy tiel. Za piyrszym razem buch sie mianowol „Schlonszka mowa. Język, Górny Śląsk, nacjonalizm, tom II ,): 2016

Korekta (Korekta) Autor

Redakcja (Redakcyjo) Rocznik Andrzej

Wydawca i druk (Wydowca a drukowanij):

Narodowa Oficyna Śląska (Ślonsko Nacyjowo Oficyno)

41-800 Zabrze

ul. Ślęczka 2 B/3

(+48) 502 260 511

rocznik@gazeta.pl

www.zlms.ubf.pl

Made in Silesia

sklep internetowy: www.slonskonacyjo.otwarte24.pl

(Zónaczōno na Ślōnsku)

Tomasz Kamusella

The Everyday Language Use in Historical Upper Silesia

Przedmowa

Niniejszy praca została wydana ponad dekadę temu w roku 2006, jako drugi tom zbioru o tytule *Schlonszka mowa*. Podczas gdy pierwszy tom *Schlonszkiej mowy* był sukcesywnie dodrukowywany w miarę zainteresowania nim, to w wypadku tomu drugiego wydawca, Śląsko Nacjowo Oficyno, musiał odsyłać czytelników z kwitkiem. Niby komputery mają wszystko ułatwiać, ale w tym wypadku po „padnięciu twardego dysku” i na CDR-omach plik z tym tomem stał się nieodczytywalny. W końcu tekst tej „elektronicznie zaginątej” książki dało się zeskanować i zoperacjonalizować dzięki programowi zamieniającemu tekst drukowany na formę elektroniczną. Jednak z tego powodu, że tom drugi *Schlonszkiej mowy* był nieosiągalny na rynku przez tak długi okres czasu, postanowiono wydać go teraz jako osobną książkę opatrzoną nowym tytułem.

W międzyczasie sporo się zmieniło w zakresie polityki językowej w Polsce, a tekst pracy doprowadzony jest chronologicznie do około roku 2003, dlatego, gdzieś tam, w nawiasach kwadratowych dodano istotne informacje na temat późniejszych wydarzeń o ile mają one duże znaczenie dla poruszanego tematu. Pod koniec pierwszego dziesięciolecia XXI stulecia zintensyfikowała się dyskusja na temat formy i przyszości języka śląskiego. W roku 2009 zaowocowało to ustaleniem ortograficznego standardu zapisu śląszczyzny, i od tej pory wydano ponad 20 tytułów książkowych w tym zapisie (zob: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_Silesian-language_books_in_standard_orthography). Dlatego, zarówno autor jak i wydawca, mają nadzieję, że przedstawiony w tomie zarys historii języków używanych w Wierchym Śląsku oraz polityk językowych prowadzonych na tym terenie przez państwa narodowe spotka się z zainteresowaniem czytelników.

Juni 2016

Narodowość

- de gustibus non est disputandum¹

Po żadnej stronie granicy.

Bez żadnej ojczyzny (...)

Celnik (...)

Wyglądał jak ojczyzna.

„Na przejściu granicznym”

Nie zadziwia mnie naród.

Nie zadziwia mnie tłum.

„Wybaczcie mi to...”

(Lipska, s. 136, 141, 1998)

Piękna Pani (...)

Przychodzą z kraju, gdzie Twoje sanktuarium służą

Umocnieniu narodowej uludy i uciekaniu się

Pod Twoją obronę, pogańskiej bogini.

„Traktat teologiczny”

(Miłosz, s. 10, 2001)

We Europeans must become aware of our international

responsibilities beyond our old and tiny continent

(Fraga, s. 26, 2001)

Nie tu ojczyzna, ani tu nikomu dano na świecie wieczystego domu

(Piegsa, s. 177, 1989)

¹ Laci o gustach się nie dyskutuje.

Za krytyczne przejście tekstu dziękuję dr Bernardowi Linek, Instytut Śląski, Opole oraz dr Walterowi Zelaznemu, Metz, Francja.

Wstęp

Nacjonalizm² kształtuje polityczny i społeczny obraz Europy oraz obywatlu Ameryk już od dwóch stuleci. Wraz z procesem dekolonizacji, jak i rozpadu Związku Radzieckiego, ideologia ta wpływa na obraz całego świata począwszy od połowy XX w. Polska i jej elity polityczne intensywnie używały instrumentarium nacjonalizmu etnicznego, aby budować polskie państwo narodowe. Paradoksalnie, w tych dążeniach były pomocne polskim nacjonalistom wielkie przegrane Polski w XX w. Najpierw tragedia z powodu narodowo-socjalistycznej okupacji i Holocaustu w czasie II wojny światowej. Potem wojny zaborów Kresów Wschodnich i nadanie powojennej Polsce przez Moskwę *deutsche Ostgebiete* (Ziem Zachodnich i Północnych), połączone z wysiedleniem z tych terenów niemieckich mieszkańców. Niedość się to za oficjalnym przyzwoleniem aliantów zachodnich. Niedemokratyczny charakter bloku sowieckiego wraz ze stalinowską ideą „czystych etnicznie” socjalistycznych państw narodowych i federacji składających się z republik związkowych takiego typu, pozwolił na dokonanie w Polsce czystek etnicznych wymierzonych przeciwko Ukraińcom/Lemkom (1947) i Żydom (1968).

W rezultacie PRL-owska Polska stała się ewenementem polskiej historii z etnicznego punktu widzenia - prawie zupełnie homogenicznym państwem narodowym Polaków. Endecki ideał wprowadzono w życie w czasach hitlerowskiej i sowieckiej niewoli. Upadek komunizmu i transformacja systemowa nie naruszyły wysokiego stopnia „czystości etnicznej” postkomunistycznej Polski. Po-

2 W artykule słowo „nacjonalizm” stosuję jako nazwę pewnej z wielu ideologii. Nie podkładam pod te pojęcie żadnych pozytywnych lub negatywnych znaczeń. Mówiąc o „nacjonalistach” mam na myśli zwolenników ideologii nacjonalizmu, przez analogię do konserwatystów, liberałów, chadeków itd. - czyli zwolenników konserwatyzmu, liberalizmu oraz chrześcijańskiej demokracji.

cząwszy od początku lat 90. XX w. akceptuje się istnienie mniejszości narodowych oraz pewien zakres praw, które im niezbywalnie przysługują. Jednak nie ma wciąż politycznej woli i przyzwolenia na uznanie odrębnego istnienia mniejszości etnicznych popularnie określanych jako „etnograficzne grupy narodu polskiego”. Nic to, że pierwsza polska konstytucja postkomunistyczna z 1997 r. nawet wprowadziła zapisy mające chronić grupy etniczne.

Konstytucja ta, w Preambule, podaje też nową definicję narodu polskiego zrównując go z ogółem wszystkich obywateli RP bez względu na etniczność, wiarę czy kolor skóry. Stanowi to podstawę prawną, na bazie której można wprowadzić w Polsce politykę wielokulturowości. Sprawdziła się już ona w dynamicznie rozwijających się państwach, które skazane były (i wciąż są) na ciągłe przyjmowanie imigrantów ze wszystkich stron świata. USA, Kanada, Szwajcaria czy Australia - przewijają się przez usta wielu Polaków. Chcieliby się tam dorobić lub osiąść na stałe korzystając z dobrodziejstw kapitalistycznej gospodarki stabilnie wspartej na fundamencie demokracji i zasadzie akceptacji różnorodności, ale gdy przychodzi do dyskusji o ich własnym kraju - Polsce, najczęściej nie ma zgody na tego typu otwartość: „W Stanach tak sobie może być, ale u nas niech nareszcie Polska będzie Polską!”

I cóż to oznacza? Popularna mentalność naznaczona nacjonalizmem etnicznym rodem z hasła „Polska dla Polaków” uniemożliwia politykom praktyczne wykonanie zaprowadzonego przez nową Konstytucję polskiego nacjonalizmu obywatelskiego. W powojennej Polsce usunięto ze spisów ludności kategorię „narodowość”. Przecież „nie była potrzebna”, bo osiągnięto już ideał „czystego etnicznie” narodowego państwa polskiego. Władza jednak nie dowierzała obywatelom i w ankietach wypełnianych przed otrzymaniem dowodu osobistego rubrykę „narodowość” utrzymano aż do połowy lat 90. XX w.

W 2002 r. został przeprowadzony pierwszy spis ludności w postkomunistycznej Polsce. Niczym feniks z popiołów pojawiła się w nim długo niewidziana kategoria narodowości. W obecnym świecie nacjonalizm legitymizuje istnienie państw oraz sprawowanie władzy w tychże państwach. Tak więc decyzja notowania (lub nie notowania) w spisie deklaracji narodowości nie jest czynnością niewinną. Każde

- wie spisów ludności (1880-1991), w: J. Valenta, red. Zarys dziejów Śląska Cieszyńskiego, Komitet Czeskiej Administracji Terenowej i Narodowości Rady Narodowej, Ostrawa i Praga, 1992.
- B. Zientara, Świt narodów europejskich. Powstawanie świadomości narodowej na obszarze Europy pokarolińskiej, PIW, Warszawa, 1996.
- W. Żelazny, Francja wobec mniejszości narodowych. Etniczność, etnopolityka, etnosociologia, Wyższa Szkoła Społeczno-Gospodarcza, Tyczyn, 2000.
- W. Żelazny, Wspólnoty Europejskie wobec problemów językowych, Language Problems and Language Planning nr 2, 2002.
- C. Żołędowski, Polacy za granicą, mniejszości narodowe w Polsce, w: A. Rajkiewicz, red. Społeczeństwa polskie w latach 1989-1995
96. Zagadnienia polityki społecznej, s. 25-38, Fundacja im. Friedricha Eberta i Instytut Polityki Społecznej Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa, 1997.

Codziennosc komunikacyjno-jezykowa na obszarze historycznego Gornego Slaska¹

Wstep

Niniejszy artykul stanowi próbe opisanie różnorodności jezykowej na historycznym Gornym Slasku² w XIX i XX w. Problematyka ta oczywiscie wymaga odwołania się do wcześniejszych okresów, aby wyjasnić zasztań sytuację jezykową. Nie można te¿ pominać zmian granic politycznych, administracyjnych i eklezjastycznych oraz kwestii grup narodowych i etnicznych, bowiem wpływały one i wciąż wpływają na wyobrażenia o jezykach używanych w tym regionie, podobnie jak w innych regionach Europy Środkowej. Wiadomo, że

1 Dziękuję dr Kevinowi Hannanowi oraz p. Piotrowi Palysowi za krytyczne przejrzenie tekstu i cenne poprawki. Oczywiście autor ponosi odpowiedzialność za wszelkie błędy i nieścisłości.

Pierwsza, krótka wersja niniejszego tekstu została wygłoszona jako referat na międzynarodowej konferencji „Stereotypy — komunikacja społeczna. Wzajemne postrzeganie i kontakty na obszarach pogranicz kulturowych Europy Środkowo-Wschodniej w XIX i XX wieku”, Niemiecki Instytut Historyczny, Warszawa, 22-24 listopada 2002 roku. Obecna wersja została poprawiona i znacznie poszerzona w ramach projektu badawczego „The Politics of Language and Nationalism in East Central Europe During the 19th and 20th Centuries”, którym zajmowalem się w czasie pobytu na podoktorskim Jean Monnet Fellowship, Departament of History and Civilization, European University Institutem Florencja, październik 2002 — maj 2003.

2 Na historyczny Gorny Slask składa się współczesny Gorny Slask wraz ze Slaskiem Cieszyńskim, które znajdują się w granicach Polski oraz graniczący z nimi Slask Czeski leżący na terenie Republiki Czeskiej.

Język i komunikacja

zanim dialekt stanie się językiem zazwyczaj musi być on etnolektem³ pewnej grupy etnicznej. Najczęściej takiej grupy, która dysponuje odpowiednią siłą polityczną i środkami materialnymi. Siła ta i środki umożliwiają owej grupie obdarzenie własnego etnolektu pismem i jego kodyfikację poprzez słowniki, gramatykę, literaturę oraz użycie w administracji. W ten sposób dawny „patoj” czy „narzeczce” staje się pełnoprawnym i uznanym językiem. Proces kodyfikacji jest niezwykle zbieżny z kształtowaniem się narodów środkowoeuropejskich. Otóż, gdy grupa etniczna nie posiada pisanego języka pozostaje tylko grupą etniczną mówiącą „po swojemu”, ale kiedy uda się jej używać taki język, może ona śmiało aspirować do statusu odrębnego narodu. A gdy stanie się narodem grupa ta wynosi swój język do rangi języka narodowego⁴.

Historia różnorodności językowej Górnego Śląska w ciągu dwóch ostatnich stuleci naznaczona jest współistnieniem grup narodowych i etnicznych, czyli z socjolingwistycznego punktu widzenia - pisanych języków (narodowych) oraz dialektów bądź kreoli, czyli nie zapisywanych i nie skodyfikowanych form językowych. Zgodnie z logiką nacjonalizmu etnicznego, państwa narodowe związane z grupami narodowymi zamieszkującymi na Górnym Śląsku, starały się narzucić własne języki narodowe całej ludności regionu. Poza tym podjmowały kroki, aby nie dopuścić do kodyfikacji języków grup etnicznych nie obdarzonych statusem narodu.

Prezentację tematyki artykułu poprzedza krótki socjolingwistyczny wstęp teoretyczny poświęcony historii języka w ogóle, jak i interakcjom oralnej i pisanej formy języka z grupami ludzkimi. Zarys ten ukazuje najprostsze mechanizmy, dzięki którym pewne dialekty lub kreole stają się językami, a inne nie.

3 Dialekt lub kreol lub mnogość tychże, stanowiąca jeden z dystyngtywnych wyróżników grupy etnicznej (Majewicz, 12-14, 1989).

4 Na temat różnych statusów społeczno-politycznych języka zobacz Kannusella (17, 1999c).

Język to najpowszechniejszy środek komunikacji międzyludzkiej. Zmarginalizował on inne sposoby komunikacji – dźwięk nieartykułowany, gestykulację, mimikę i „mowę ciała”, kontakt wzrokowy jak i ten doświadczany poprzez dotyk oraz zbliżenie seksualne. Odwrotnie niż u ludzi, te nie-językowe formy komunikowania dominują wśród zwierząt, nawet u tych, które uważa się, że dysponują językiem. Czyli zdolnością przekazywania informacji za pomocą arbitralnych znaków (najczęściej dźwiękowych lub gestów) połączonych składnią (Fischer, 11-34, 1999). Efektywna i trwająca przez dłuższy czas sytuacja komunikacji nie-językowej (zazwyczaj niewerbalnej) możliwa jest jedynie pomiędzy dwoma osobnikami. Dlatego spójne grupy społeczne naczelnych (ewolucyjnie najbliższych ludziom) zazwyczaj nie przekraczają czterdziestu paru osobników. Dopiero język zezwala na jednoczesne efektywne komunikowanie się pomiędzy więcej niż dwoma osobnikami. Dlatego z językiem wiąże się powstanie grup ludzkich większych niż te tworzone przez naczelne. Bez języka nie byłoby ani miast ani państw. Nie byłoby możliwe powstanie narodów Chin czy Indii obecnie liczących ponad miliard członków każdy (Dunbar, 1996).

Poza marginalnym zjawiskiem języka migowego używanego przez głuchych i głuchoniemych, język występuje w formie oralnej i graficznej. Ta pierwsza jest podstawową, bowiem niezbywalnie związana z powstaniem języka jako takiego ok. 125 tysięcy lat temu (Liberman, 129, 1994). Ponadto większość komunikacji międzyludzkiej zachodzi tą drogą. Potrzeba większość komunikacji międzyludzkiej wiąże się z powstaniem pierwszych tworów państwowych⁵ (przed pięcioma tysiącami lat). Długoletnich zobowiązań kontraktowych nie można było powierzać zawodnej pamięci, a centralne administrowanie większą ilością osad okazywało się niemożliwe bez użycia pisma. Najprawdopodobniej pismo wynaleziono niezależnie od siebie i w różnych okresach historycznych co najmniej w Mezopotanii, Chinach, dolinie

5 Na temat problemów definicji państwa zob. Tymowski (5-14, 1999).

Indusu, Ameryce Środkowej i Ameryce Południowej. Tam też wystąpiły najwcześniejsze w tych regionach procesy państwowotwórcze korepondujące z czasem powstania specyficznych dla nich rodzajów pism (Ancientscripts, 2002; Coulmas, 1-179, 1989).

Przez większą część istnienia zapisu graficznego języka, znajomość pisma dobytczyła wąskiej grupy specjalistów związanych z władzą i administracją. W nowożytnym kontekście Europy Zachodniej i Środkowej⁶ pismienność (literacy) stała się atrybutem wpiernw męskich członków stanów, a później i kobiet przynależnych do tej warstwy społecznej. Stany tworzyły *nationes* (obecnie popularnie zwane „narodami politycznymi”), czyli warstwę panującą w nowożytnych państwach zachodnio- i środkowoeuropejskich. Wraz z postępującą modernizacją zazwyczaj rudymentarna pismienność zapośredniczona przez język obcy (*laccine*) ustępuje idei formalnej oświaty w codziennym języku mówionym warstw panujących. Do stanowego natio dotychczas osoby spoza stanów ze względu na uzyskane wykształcenie średnie lub uniwersyteckie. W XVIII wieku na terenie Świętego Cesarstwa Rzymskiego wylania się *Bildungsbürgerium* („wykształcone mieszczaństwo i szlachta”, porównywane z inteligencją Europy Środkowej i Wschodniej). Grupa ta staje się bazą do tworzenia państw narodowych i narodów w nowoczesnym tych słów znaczeniu. A industrializacja dostarcza tej „narodowej awangardzie” środków finansowych i administracyjnych do alfabetyzacji wszystkich mieszkańców na terenie danego państwa narodowego (cf. Houston, 1988; Tóth, 2000).

Dzięki darmowemu szkolnictwu elementarnemu do pełnej alfabetyzacji społeczeństw(a) doszło w państwach niemieckojęzycznych już w latach sześćdziesiątych i siedemdziesiątych XIX stulecia. Z kolei dopiero po II wojnie światowej potrzeby komunistycznej propagandy doprowadziły do mobilizacji koniecznych środków na rzecz osiągnię-

cia pełnej pismienności czy to w Polsce czy słowackiej części Czechosłowacji. Tutaj nie wolno zapominać, że modernizacja znacznie rozszerzyła też dostępność środków komunikacji. Poza tanią, oraz wysokona-kładową książką i prasą doszło do upowszechnienia dostępności i użycia telefonu, radia oraz telewizji. W latach dziewięćdziesiątych XX wieku do tego repertuaru dołączył internet łącząc w jedno wszystkie pozostałe media graficznego lub oralnego przekazu informacji. Fuzyja ta dała asumpt do mówienia o pismienności nowego typu – computer literacy (pismienności komputerowej). Jednak ramy czasowe artykułu ograniczające się do dwóch ostatnich stuleci nie zezwalają na pogłębioną analizę tego zjawiska (cf. Schiewe, 150-248, 1998). Zjawiska, które zda się tworzyć nową przepaść cywilizacyjną między bogatą Północą, a biednym Południem, gdzie jeszcze dotychczas nie doszło do pełnej alfabetyzacji społeczeństw (Kamussella, 2000).

Język i nacjonalizm

Ze względu na niewielkie zróżnicowanie genotypu gatunek ludzki wykazuje taksonomiczną jedność. Predylekcja ludzi do życia w małych zamkniętych grupach związana jest z dotychczasową ewolucją biologiczną gatunku *Homo sapiens sapiens*. W tym względzie się przeciwstawną stanowi ewolucja kulturowa rozwijająca się na bazie języka. Ale ewolucja kulturowa wzięła górę nad biologiczną zupełnie niedawno. Dopiero pod koniec wieku XX, kiedy to na większości obszarów globu mobilność przestrzenna przelamala determinizm barier geograficznych, a mobilność społeczna endogamiczne granice zamkniętych grup ludzkich (Cavalli-Sforza, 1994; Treštk, 1995; Zdańska-Brincken, 201, 1985). Dlatego w swym najważniejszym dziele *O pochodzeniu gatunków* wydany w połowie XIX stulecia Charles Darwin mógł stwierdzić, iż gdyby była znana dokładna historia rozprzestrzeniania się ludzi i ich grup, umożliwiłoby to dokładną klasyfikację języków i ich wzajemnego pokrewieństwa⁷ (rozdz. 14, 1859).

6 Pod tym terminem rozumiem obszar od Półwyspu Iberyjskiego po Skandynawię, Rzeczpospolitą Królestwa Polskiego i Wielkiego Księstwa Litewskiego oraz po Królestwo Węgier, czyli z pominięciem terenów pod kontrolą Moskwy i Imperium Otomańskiego.

7 Dokładnie cytat brzmi: „If we possessed a perfect pedigree of man-

Bogusław Wyderka. 1998. O konieczności nowych badań gwar śląskich (s. 1-4). Śląsk Opolaki. Nr 3.

Rudolf Žáček. 1995. Z historii regionalizmu i separatyizmu morawskiego (s. 149-157). W: Maria Wanda Wanatowicz, red. Regionalizm a separatyzm – historia i współczesność. Śląsk na tle innych obszarów (Ser.: Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, nr 1492). Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.

Stanisław Zahradnik. 1989. Czasopiśmiennictwo w języku polskim na terenach czechosłowackich (Ser.: Studia i Monografie, vol 146). Opole: WSP.

Maria Ždańska-Brincken. 1985. Rozwój psychiczny dziecka i metody jego oceny (s. 198-246). W: Bolesław Górnicki i Barbara Dębiec, red. Pediatra (vol I). Warszawa: PZWL.

Zbigniew Zielonka. 1994. Geografia życia literackiego polskiego kręgu kulturowego na Śląsku. Słupsk: WSP.

Janina Ziabowa. 1959. Mówimy poprawnie po polsku. Katowice: Śląsk.

Spis treści

Przedmowa	4
Narodowość - de gustibus non est disputandum	5
Wstęp	6
Nacjonalizm pierwszą globalną ideologią	8
Dwa nacjonalizmy	11
Człowiek i naród	15
Zachodnie korzenie nacjonalizmu	18
O pomiarze narodowości	24
Co po końcu narodowego komunizmu?	33
Narodowość kwestią gustu?	38
Bibliografia	47

Codziennność komunikacyjno-językowa

na obszarze historycznego Górnego Śląska	55
Wstęp	55
Język i komunikacja	57
Język i nacjonalizm	59
Język na Górnym Śląsku	68
Długi wiek XIX	68
<i>Trochę historii</i>	68
Język	70
Od podziału Górnego Śląska (1919-22) do roku 1945	90

Główne zmiany polityczne, administracyjne i kościelne	91
Język	96
W komunistycznej Polsce i Czechosłowacji	104
<i>Ponowne zmiany granic</i>	105
Język	109
Po upadku komunizmu	121
<i>Zmiany granic</i>	122
Język	123
Zakończenie	135
Język na Śląsku Opolskim	138
Literatura	141

Table of Contents

Foreword	4
Nationality: De dustibus non est disputandum	5
Introduction	6
Nationalism: The First Global Ideology	8
Two Nationalisms	11
Man and Nation	15
The Western Roots of Nationalism	18
On 'Measuring' Nationality	24
What After the End of National Communism? ..	33
Nationality: A Matter of Taste?	38
References	47

The Everyday Language Use in Historical Upper Silesia

Introduction	55
Language and Communication	57
Language and Nationalism	59
Language in Upper Silesia	68
The Long 19 th Century	68
<i>The Past</i>	68
<i>Language</i>	70
From the Division of Upper Silesia (1919-22) Until 1945	90
<i>The Changes in the Political, Administrative and Ecclesiastical Borders</i>	91

<i>Language</i>	96
In Communist Poland and Czechoslovakia	104
<i>The Borders Changing Again</i>	105
<i>Language</i>	109
After the End of Communism	121
<i>The Changes in the Borders</i>	122
<i>Language</i>	123
Conclusion	135
Language in Opole Silesia	138
References	141

Nota biograficzna

Dr hab **Tomasz Kamusella**, Reader in Modern History na University of St Andrews w Szkocji, kształcił się oraz prowadził badania z zakresu dziejów nacjonalizmu i polityk językowych na Uniwersytecie Śląskim, Potchefstroom University w RPA, Central European University w Pradze, Uniwersytecie Opolskim, European University Institute we Florencji, Kluge Center for Scholars w Bibliotece Kongresu w Waszyngtonie, Institut für die Wissenschaften vom Menschen we Wiedniu, Herder-Institut w Marburgu, Trinity College w Dublinie, Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie oraz Slavic Research Center w Sapporo. Obronił doktorat w Instytucie Zachodnim w Poznaniu, a habilitację na Uniwersytecie SWPS w Warszawie.

Tomasz Kamusella is a Reader in Modern History at the University of St Andrews in Scotland. He received education and did research in the history of language politics and nationalism in Central Europe at the University of Silesia (Katowice, Poland), Potchefstroom University (Potchefstroom, South Africa), Central European University (Prague), Opole University (Opole, Poland), European University Institute (Florence), and in the Kluge Center for Scholars (Library of Congress, Washington DC), Institut für die Wissenschaften vom Menschen (Vienna), Herder-Institut (Marburg, Germany), Trinity College (Dublin), University of Economics (Cracow), and in the Slavic Research Center (Sapporo, Japan). He received his doctoral degree from the Institute of Western Affairs (Poznań, Poland) and the habilitated (that is, second) doctoral degree from the University of Social Sciences and Humanities (Warsaw).

Informacja o innych książkach autora

Also by Kamusella

- Creating Languages in Central Europe During the Last Millennium (2015 Basingstoke)
- Ö rechtsstaat a echte demokracyjo we Schlonzsku / For Democracy and the Rule of Law in Upper Silesia (2015 Zabrze)
- The Upper Silesian Creole (2014 Zabrze)
- Warszawa wie lepiej, Ślązaków nie ma. O dyskryminacji i języku śląskim [Warsaw Knows Better – the Silesians Don't Exist: On Discrimination and the Silesian Language] (2014 Zabrze)
- Ślonska godka [The Silesian Language] (2014 Zabrze)
- The Politics of Language and Nationalism in Modern Central Europe (2009 Basingstoke)
- The Szlonzoks and Their Language: Between Germany, Poland and Szlonzokian Nationalism / Szlonzozy (Ślacy) i ich język. Pomiedzy Niemcami, Polską a szlonzskim (śląskim) nacjonalizmem (2009 Zabrze)
- O Schlonzsku i nacjonalizmie [On Upper Silesia and Nationalism] (2008 Zabrze)
- Maski i twarze nacjonalizmu [Masks and Facets of Nationalism] (2008 Zabrze)
- Silesia and Central European Nationalisms: The Emergence of National and Ethnic Groups in Prussian Silesia and Austrian Silesia, 1848-1918 (2007 West Lafayette IN)
- Uwag kilka o dyskryminacji Ślązaków i Niemców górnośląskich w postkomunistycznej Polsce [A Few Remarks on the Discrimination of the Silesians and Upper Silesia's Germans in Postcommunist Poland] (2007 Zabrze)
- The Polish-English-German Regional Glossary / Polsko-angielsko-niemiecki glosariusz regionalny (2006 Zabrze)
- Schlonszko: Horní Slezsko, Oberschlesien, Górný Śląsk. Esej o regionie i jego mieszkańcach [Schlonszko: Upper Silesia. An Essay on the Region and Its Inhabitants] (2006 Zabrze)
- W bżuhu wieloryba [In the Whale's Belly, a collection of essays on nationalism and language politics in Asia, the Balkans and Central Europe] (2006 Toruń)
- Schlonszka mowa. Język, Górný Śląsk i nacjonalizm (Vol 2) [Silesia and Language: Language, Upper Silesia and Nationalism] (2006 Zabrze)
- Schlonszka mowa. Język, Górný Śląsk i nacjonalizm (Vol 1) [Silesia and Language: Language, Upper Silesia and Nationalism] (2005 Zabrze)
- The Polish-English-German Glossary of the Regional Terminology of the Opole Voivodeship / Polsko-angielsko-niemiecki glosariusz regionalny Województwa Opolskiego (2004 Opole)
- Schlonszko: Horní Slezsko, Oberschlesien, Górný Śląsk. Esej o

In

regionie i jego mieszkańcach [Schlonsko: Upper Silesia. An Essay on the Region and Its Inhabitants] (2001 Elbląg)

The Dynamics of the Policies of Ethnic Cleansing in Silesia During the Nineteenth and Twentieth Centuries (2000 Prague)

Creaiti
(2015

Wydawnictwa na temat Unii Europejskiej i integracji europejskiej (informator bibliograficzny) [Publications on the European Union and European Integration: A Bibliographical Guide] (1997 Opole)

Ó recj
and th

Co-edited by Kamusella / Współredagowane przez autora

The l
Wars

Creating Nationality in Central Europe, 1880-1950: Modernity, Violence and (Be) Longing in Upper Silesia (2016 London)

ślask
crini

The Palgrave Handbook of Slavic Languages, Identities and Borders (2016 Basingstoke)

Ślōn

The Multilingual Society of Vojvodina: Intersecting Borders, Cultures and Identities (2014 Sapporo)

The
(200

Nationalisms Today (2009 Oxford)

The
Szl
Nie

Nationalisms Across the Globe: An Overview of Nationalisms in State-Endowed and Stateless Nations (Vol 2: The World) (2006 Poznań)

Zat

Nationalisms Across the Globe: An Overview of Nationalisms in State-Endowed and Stateless Nations (Vol 1: Europe) (2005 Poznań)

O s
(20

The Politics of Ethnicity in Central Europe (2005 London)

M:
Za

164

16

Tomasz Kamusella

**Codziennosc
komunikacyjno-językowa
na obszarze historycznego
Górnego Śląska**

**Komunikation-godkowy kozdy dziyń
na geszichowym Wyrchnym Ślonsku**

**NARODOWA
OFICYNNA
ŚLASKA**